

**A Mátra Múzeum bogárgyűjteménye.
Zsizsikek
(Coleoptera: Chrysomelidae: Bruchinae)**

GYÖRGY ZOLTÁN

ABSTRACT: (Beetle collection of the Mátra Museum, Gyöngyös, Hungary. Seed beetles (Coleoptera: Chrysomelidae: Bruchinae).) A list of 20 species of Chrysomelidae: Bruchinae deposited in the Mátra Museum (Gyöngyös Hungary) complemented with label data are given.

A Mátra Múzeum bogárgyűjteményében 225 Magyarországról gyűjtött zsizsikpéldány található. Ezek túlnyomó részét (193 példányt) a Podlussány Attilától vásárolt magángyűjtemény teszi ki, a többit a Mátra Múzeum munkatársai és amatőr rovarászok gyűjtötték. Az anyag 4 genusz 20 faját tartalmazza, ami a Magyarországon élő 49 fajnak (KERGOAT *et al.* 2007, GYÖRGY & MERKL 2005) közel a fele. A példányokat fűhálózással gyűjtötték, azonban bebizonyosodott, hogy a JERMY & SZENTESI (2003) által közölt tápnövények fűhálózásával, illetve a terméseiből történő kineveléssel gazdagabb anyagra tehetünk szert. Ez nagy körülményt igényel, de a fűhálózást kiegészítve hatékony módszer egy adott terület zsizsikfaunájának kutatására. A gyűjtési adatokat fajonként, ezen belül megyénként közlöm. Az adatsor a következőkből áll: településnév, közelebbi lelőhely, a gyűjtés módja, növénytársulás vagy a növény, amiről a gyűjtés történt, a gyűjtés ideje és a gyűjtő nevének rövidítése.

Faunisztikailag érdekesnek bizonyult a tarkacsápú zsizsik (*Bruchus signaticornis* Gyllenhal, 1833) amely faj a főzeléklencse (*Lens culinaris* Medic.) szállítmányaival a Földön szinte mindenhol eljutott. Elterjedése hazánk területén meglehetősen szórványos. Ismert adatai a következők. Janus Pannonius Múzeum, Pécs: Baranya megye: Pécs: Dömörkapu, 1980.V.26., Márton Zs.; Pécs: Tubes, 1980.V.28., Horvatovich Sándor (MERKL *et al.* 2006). Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest: Budapest (Hungaria); Budapest, coll. Csiki Ernő; Budapest Umgebung, 1929.III.17., coll. Diener Hugó. Somogy megye: Siófok, Lichtnecker Ferenc. Sopron megye: Pinnye, coll. Streda Rezső. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Tákos: Bockereki erdő, fűhálózás, 1967.V.31.–VI.6., Horvatovich Sándor. Veszprém megye: Berhida, Lenci Rudolf. Hungaria, coll. Frivaldszky Imre. Savaria Múzeum, Szombathely: Vas megye: Bózsok, 1980.VI.29., Podlussány Attila (GYÖRGY & MERKL 2005). A hosszúkás bükkönyzsizsik (*Bruchus rufipes* Herbst, 1783) ritka Magyarországon, tápnövénye ismeretlen. A *rufipes*-fajcsoportba tartozó rokon fajok (nyugati zsizsik, kis bükkönyzsizsik és nagy bükkönyzsizsik) a szinte mindenhol megtalálható tápnövények (*Vicia cracca*, *V. tenuifolia*, *V. angustifolia*, *V. grandiflora*) miatt rendkívül gyakoriak.

Rövidítések: Földessy Mariann (FM), Füköh Levente (FL), Kerek László (KL), Petrich Károly (PK), Podlussány Attila (PA), Reskovits Miklós (RM), Retezár Imre (ReI), Varga András (VA), Verebes (Verebes).

Acanthoscelides obtectus (Say, 1859): **Budapest:** tenyészet, 1949.VI., PK.

Bruchus atomarius (Linnaeus, 1761): **Heves megye:** Eger: Pap-hegy, 1959.VI.21, RM. – **Vas megye:** Kőszeg, 1979.VI.2., PA.

Bruchus affinis Frölich, 1799: **Budapest:** III. kerület, Békásmegyér, 1961.VI.1., PA; XII. kerület, Kakukk-hegy, 1949.VI.11., PK, Ságvári-liget (ma: Szépjuhászné), 1961.V.26., ReI. – **Békés megye:** Szarvas, 1988.VI., BK. – **Fejér megye:** Balinka, *Lathyrus silvestris* 1979.X.9., PA. – **Heves megye:** Apc: Somlyó-hegy, 1998.V.24., FM; Gyöngyöshalász, 1985.VII.20., VA, Kerecsend, 1983.IV.23., PA; Mátrászentimre: Galyatető, fűhálózás, 2007.VII.3., GyZ. – **Nógrád megye:** Diósjenő, 1987.VI.2., Verebes. – **Pest megye:** Nagykovácsi, 1961.V.7., PA.

Bruchus brachialis Fahraeus, 1839: **Budapest:** XII. kerület, Ördögórom, 1960.V.12., PA. – **Heves megye:** Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA. – **Pest megye:** Nagykovácsi, 1961.V.7., PA. – **Vas megye:** Hegyhátszentjakab: Vadása-tó, 1982.V.30., PA; Szalafő, 1982.V.29., PA. – **Veszprém megye:** Csesznek: Gézaháza, 1983.V.11., PA.

Bruchus lentis Frölich, 1799: **Budapest:** 1951. V., PK.

Bruchus libanensis Zampetti, 1993: **Budapest:** II. kerület, Hárs-hegy, 1949.VI.8., PK. – **Heves megye:** Gyöngyöstarján: Világos-hegy, árvalányhajas, 1993.V.17., FM.

Bruchus loti Paykull, 1800: **Borsod-Abaúj-Zemplén megye:** Hangony: Sós-hegy, 1987.VI.1., VA. – **Heves megye:** Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA. – **Nógrád megye:** Pásztó: Muzsla-hegy, 1977.V.13., VA. – **Pest megye:** Kóspallag: Piroska-hegy, 1987.VI.4., VA.

Bruchus luteicornis Illiger, 1794: **Budapest:** XII. kerület, Ságvári-liget (ma: Tündérkert), 1961.V.25., ReI. – **Heves megye:** Kerecsend, 1983.IV.23., PA; Mályinka: Moldva-völgy, 1955.VI.19., RM. – **Nógrád megye:** Diósjenő, 1987.VI.2., Verebes; Diósjenő: Závóz, fűhálózás, 1964.V.14., ReI. – **Vas megye:** Farkasfa, 1982.V.2., PA; Farkasfa: Fekete-tó, 1983.V.22., PA; Hegyhátszentjakab: Vadása-tó, 1982.V.3., 1982.V.30., PA; Óriszentpéter: Bárkás-tó, 1982.V.2., PA; Szalafő, 1982.V.29., PA. – **Veszprém megye:** Bakonyszűcs, 1983.V.10., PA; Csesznek: Gézaháza, 1983.V.11., PA; Csopak: Nosztori-völgy, 1982.V.23., PA; Dudar: Ördög-árok, 1982.V.16., PA; Olaszfalu: Eplény, 1982.V.16., PA; Tihany, 1983.IV.17., 1983.V.7., PA; Zirc: Szarvaskút, 1983.V.12., PA.

Bruchus occidentalis Lukjanovitsh et Ter-Minassian, 1957: **Fejér megye:** Bakonykúti: Burok-völgy, 1980.VII.6., PA.

Bruchus pisorum (Linnaeus, 1785): közönséges borsószizsik – **Heves megye:** Eger, 1955.VI.30., 1958.VI.30., RM; Eger: Felnémet, 1954.IX.17., RM; Felsőtárkány: Vörös-kő-völgy, 1952.VI.18., RM. – **Jász-Nagykun-Szolnok megye:** Jászárokszállás, 1987.V.7., KL.

Bruchus rufimanus Boheman, 1833: **Heves megye:** Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., 1970.V.19., VA.

Bruchus rufipes Herbst, 1783: **Veszprém megye:** Tihany, 1983.V.7., PA.

Bruchus signaticornis Gyllenhal, 1833: **Budapest:** 1951., PK.

Bruchus venustus Fahraeus, 1839: **Heves megye:** Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA.

Bruchidius cinerascens (Gyllenhal, 1833): **Heves megye:** Gyöngyös: Sár-hegy, 1987.VII.8., FM.

Bruchidius cisti (Fabricius, 1775): **Veszprém megye:** Balatonfüred: Koloska-völgy, 1978.IX.10., PA; Vászoly, 1982.VI.27., PA; Veszprém, 1983.V.29., PA.

Bruchidius pusillus (Germar, 1824): **Heves megye:** Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA.

Bruchidius villosus (Fabricius, 1792): **Budapest:** XII. kerület, Farkas-völgy, 1949.VI.16., PK.

Spermophagus sericeus (Geoffroy, 1785): **Budapest:** XII. kerület, Kakukk-hegy, 1949.VI.11., PK, Ságvári-liget (ma: Szépjuhászné), 1961.V.25, ReI. – **Békés megye:** Biharugra, 1973.VIII.13., VA. – **Fejér megye:** Agárd, 1954.V.2., PK. – **Heves megye:** Apc: Somlyó-hegy, 1998.IV.2., FM, FL; Eger, 1956.IX.3., RM, 1965.VII.2., JaJ, Pap-hegy, 1955.VI.4., RM, Tihamérdűlő, 1958.VIII.1., JaJ; Gyöngyös: Sár-hegy, 1970.V.18., VA; Mályinka: Moldva-völgy, 1955.V.19., Vár-völgy, 1955.VI.19., RM; Nagyfüged, 1994.V.31., FM; Nagyvisnyó: Ablakos-kő-völgy, 1955.VII.4., Bánya-hegy, 1954.VII.4., Huta-bérc, 1951.VI.17., RM; Noszvaj: Síkfő, 1955.VI.12., RM; Szilvásárad: Szalajka-völgy, 1957.V.26., RM. – **Nógrád megye:** Diósjenő: Szalatnya, 1962.IX.16., ReI. – **Pest megye:** Gyömrő, 1973.IX.23., PA.

Spermophagus calystegiae (Lukjanovitsh et Ter-Minassian, 1957): **Budapest:** III. kerület, Békásmegyér, 1961.IV.26., PA. – **Békés megye:** Sarkadkeresztúr: Köles-ér, 1964.VII.18., VA. – **Heves megye:** Eger: Almár, 1958.V.1., RM; Gyöngyös: Kozmári-kilátó, 1994.VI.1., FM, Sás-tó, 1971.X.11., VA; Mályinka: Vár-völgy, 1955.VI.19., RM; Nagyfüged, 1994.V.31., FM. – **Pest megye:** Leányfalu, 1973.IX.16., PA; Nagymaros: Török-mező, 1995.VII.17., FM, FL, KL; Ráckeve, 1960.V.15., PA; Szigetmonostor: Horány, 1962.VIII.12., ReI; Taksony, 1973.X.6., PA. – **Somogy megye:** Somogyuszob: Kaszópusztá, 1993.VII.21., FM, KL, FL. – **Veszprém megye:** Sümeg: MÁFI-üdülő, 1993.VII.27, FM, KL, FL; Tihany, 1983.V.7., PA.

Irodalom

- GYÖRGY, Z. & MERKL, O. (2005): Seed beetles preserved in the Savaria Museum, Hungary, with a national checklist of the family (Coleoptera: Bruchidae). – *Praenorica Folia Historico-Naturalia* 8: 65–78.
- JERMY, T. & SZENTESI, Á. (2003): Evolutionary aspects of host plant specialisation – a study on bruchids (Coleoptera: Bruchidae). – *Oikos* 101: 196–204.
- KERGOAT, G. J., DELOBEL, P. & DELOBEL, A. (2007): Phylogenetic relationships of a new species of seed-beetle infesting *Cercis siliquastrum* L. in China and in Europe (Coleoptera: Chrisomelidae: Burchinae: Burchini). *Annales de la Société Entomologique de France* (N. S.) 43(3): 265–271.
- MERKL, O., SÁR, J. & GYÖRGY, Z. (2006): Hatvanhat bogárcsalád fajai a Mecsekből (Coleoptera). – *Folia comloensis* 15: 115–172.

GYÖRGY Zoltán
Magyar Természettudományi Múzeum
H–1088 BUDAPEST, Baross u. 13.
gyorgy@zoo.zoo.nhmus.hu
www.nhmus.hu/~gyorgy